



Міністерство освіти і науки України  
ДНУ Інститут модернізації змісту освіти  
Мукачівський державний університет  
Малопольський державний університет імені  
Вітольда Пілецького в Освенцемі (Польща),  
Університет економіки в Братиславі  
Факультет економіки бізнесу в Кошице (Словаччина)

**VI Міжнародна  
науково-практична конференція  
“УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ  
ТРАНСФОРМАЦІЯМИ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ:  
РЕАЛІЇ І ВИКЛИКИ”  
Збірник тез доповідей**



**4-5 квітня 2024 р.**

**Міністерство освіти і науки України  
ДНУ Інститут модернізації змісту освіти  
Мукачівський державний університет  
Малопольський державний університет  
імені Вітольда Пілецького в Освенцімі (Польща),  
Університет економіки в Братиславі  
Факультет економіки бізнесу в Кошице (Словаччина)**

**УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ  
ТРАНСФОРМАЦІЯМИ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ:  
РЕАЛІЇ І ВИКЛИКИ**

**MANAGEMENT OF SOCIO-ECONOMIC  
TRANSFORMATIONS OF BUSINESS PROCESSES:  
REALITIES AND CHALLENGES**

**Тези доповідей  
VI Міжнародної науково-практичної конференції**

**4-5 квітня 2024 р.**

**Мукачево  
2024**

**УДК 005:[316+330:005.591.4]:332.15(043.2)**

**У66**

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет  
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету  
(протокол № 4 від 18 квітня 2024 року)*

**Відповідальний за випуск:** ФЕСР Оксана – к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму, відповідальна за наукову роботу кафедри.

Управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів: реалії і виклики: збірник тез доповідей VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Мукачево, 4-5 квітня 2024р.). – Мукачево: МДУ, 2024

У збірнику тез за матеріалами VI Міжнародної науково-практичної конференції, що проводилася кафедрою менеджменту, управління економічними процесами та туризму Мукачівського державного університету, висвітлюються погляди науковців, здобувачів освіти, представників державних органів влади та місцевого самоврядування, підприємницьких структур на актуальні проблеми управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів в сучасних умовах.

Матеріали структуровані в розрізі декількох напрямів досліджень: «Управління економікою держави в умовах глобальних перетворень»; «Особливості регіонального управління господарськими процесами»; «Управління економічними процесами суб'єктів господарювання»; «Фінансове регулювання та обліково-аналітичне забезпечення діяльності суб'єктів на мікро- та макрорівнях»; «Управління інвестиційно-інноваційною діяльністю»; «Управління освітньою діяльністю у цифровому просторі»; «Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства».

Матеріали подано в авторській редакції. Оргкомітет конференції вважає за доцільне повідомити, що не всі положення і висновки окремих авторів є беззаперечними. Разом з тим вважаємо можливим їхню публікацію з метою обговорення. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

**УДК 005:[316+330:005.591.4]:332.15(043.2)**

*Матеріали конференції доступні для перегляду на офіційному сайті університету  
за адресою <https://msu.edu.ua/konferenciji-seminari/>*

© Мукачівський державний університет, 2024  
© Кафедра менеджменту, управління економічними процесами та туризму, 2024

## ЗМІСТ

### СЕКЦІЯ 1. УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Aleksandra Kuzior THE CONCEPT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND ITS GOALS	9
Біль М. Трансформація ринку праці в стратегії управління економікою держави	10
Братюк В. Фінансові показники ринку страхових послуг України	13
Васильців Т., Мульська О. Міграційні аспірації молоді в Україні: соціологічний зріз	16
Лупак Р. Сценарії державної політики реагування на ризики та виклики міграційних втрат молоді України	19
Маслиган Р., Гоблик В. Проблеми та підходи до організації інтегрованого розвитку господарської діяльності кіберспортивних клубів в Україні	21
Матвійчук Л., Лепкий М. Діджиталізація українського суспільства	23
Микуланинець В., Микуланинець С. Особливості туристичної діяльності в умовах воєнного стану	26
Попович О. Особливості розвитку продовольчої безпеки та підприємництва	29
Проскура В., Ремета М. Ризики фінансової безпеки держави в умовах глобальних перетворень	31
Пугачевська К. Оцінка втрат туристичного бізнесу України в умовах війни	33
Радовановіч М., Гоблик-Маркович Н. Поняття та ознаки житлово-комунального господарства	34
Трушкіна Н. Ризик-орієнтований підхід до управління розвитком енергетичної інфраструктури	37
Шашков С. Формування організаційно-економічного механізму агрегації в електроенергетиці	40

### СЕКЦІЯ 2. ОСОБЛИВОСТІ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ГОСПОДАРСЬКИМИ ПРОЦЕСАМИ

Paulyk Alla, Dorochov Denis ÚLOHA ZLÚČENÝCH ÚZEMNÝCH SPOLOČENSTIEV PRI FORMOVANÍ KONKURENCIESCHOPNEJ REGIONÁLNEJ EKONOMIKY	43
Гегедош К. Економічний зміст транскордонного і прикордонного менеджменту	44
Гоблик-Маркович Н. Лендел Н. Малий бізнес як форма підприємницької діяльності: особливості регіонального управління в умовах війни в Україні	47
Грицько В., Касинець О. Організаційно-правове регулювання транскордонного співробітництва в Україні	49
Кучінка Т., Мельник Д., Малеш В. Особливості видавничо-поліграфічної галузі в регіоні	52
Лужанська Т., Лета В. Ландшафтне планування території	54
Лужанська Т., Нежур О. Роль соціально-економічного прогнозування розвитку регіону	58
Новіцька І., Кисла О. Використання цифрових технологій в управлінні трудовими ресурсами організації в регіональному аспекті	61
Папп В., Кіцула С. Роль екстремального туризму у розвитку туристичної сфери регіону	64
Чорій М. Традиції та страви Донеччини - елементи нематеріальної культурної спадщини України	66

внутрішнього впливу. Конкуренцесхопність уземного сполученства са преjavује просреднїцтвом:

- продукциоу конкуренцесхопных товароv а служіеб;
- квалітнім пленієм соціалних функців забезпеченієм високеї животної урoвне обывателства а заетнаноv оbсе;
- продуктівным вуужіванієм доступных потенціалoв а здрoјoв;
- вуувраанієм а реалізаціоу конкуренчньх вууход.

Je потребне познаета, же конкуренцесхопність уземных сполученств не je можное забезпечіт без ефектівного систему риаденіа міетней самосправу.

Дoлежите je скуатат проблематіку конкуренцесхопности уземного сполученства на регіоналней урoвни, т. j. схопність сполученства заујат вуедеце поставеніе в урчітых оbластиах хосподрскеї чінности а в ефектівном вууужіваніі ехистујуецего потенціалу [3].

Конкуренцесхопність злученых уземных сполученств je комплекснь вуаврозмєрнь концент, котрй позостава з інoвачньх, здрoјoвьх, інвєстичньх а інфраструктурньх злушек, котре сполучне вуувраају поставеніе сполученства на регіоналней урoвни. В процесє формoваніа конкуренцесхопней регіоналней економіку бу са мала венoват належита позрoвність рoзвoју а конкуренцесхопности злученых уземных сполученств.

### **Zoznam použitej literatúry:**

1. Spivak S. (2019) Faktory zvyšovania konkurencieschopnosti spojených územných spoločností / S. Spivak, T. Korolyuk, O. Mazurenok // Haličský hospodársky vestník - T.: TNTU, 2019. Roč. 61, č. 6. - S. 22-29. - (Ekonomika a riadenie národného hospodárstva).
2. Podstata a obsah konkurencieschopnosti spojených územných spoločností v kontexte inkluzívneho rozvoja. Ekonomický časopis Lesja Ukrajinka Volynskej národnej univerzity. No. 4 (24), 2020, - S. 63-70. DOI: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2020-04-63-70>.
3. Melnyk A. (2019) Zvyšovanie konkurencieschopnosti územných spoločností v kontexte realizácie novej regionálnej politiky Ukrajiny Bulletin Ternopilskej národnej ekonomickej univerzity č. 1, 2019, - s. 21-36.

УДК 339.9:005(1-04)

КРИСТІАН ГЕГЕДОШ

доктор філософії з економіки,

начальник відділу збуту у Закарпатській оbласті,

Національна торгово-виробнича компанія ТОВ «АВ метал груп», Україна

## **ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ТРАНСКОРДОННОГО І ПРИКОРДОННОГО МЕНЕДЖМЕНТУ**

Протягом другої половини ХХ початок ХХІ століття вченими було досліджено та опубліковано більше десятки тисяч наукових розвідок, які стосувалися вивченню проблем взаємодії прикордонних територій між сусідніми державами. Найбільше таких досліджень було проведено між країнами європейського континенту (що послугувало розвитку вищим інтеграційним процесам на національному рівнів держав), але також левова частка належить і північно-американським територіям (Канада-США, США-Мексика). Україна, також не пасє задніх, що підтверджується кількістю успішно захищених дисертацій за останні 30 років по проблематиці транскордонних відносин. В контексті останнього, хоч ідей та механізмів для регіонального, національного та міжнародного рівнів продумано чимало, водночас визначення чіткого менеджменту

організацій (для кожного окремого напрямку – торгового, промислового, освітнього, медичного і т.д.) в у системі транскордонних відносин та що повинні робити безпосередньо менеджери виконавці на прикордонних ринках щоб стати гідними гравцями транскордонного ринку і отримувати економічний ефект – для цього необхідно провести ще чимало наукових досліджень.

Перш ніж починати проводити дослідження щодо участі економічних гравців прикордонних ринків у транскордонній експансії та взаємозв'язку з економічною політикою на міжнародному, національному і регіональному рівнях, – спробуємо спочатку визначити основні теоретичні категорії.

Так як цікавість полягає у тому, що може являти собою економічна категорія «транскордонний менеджмент», спочатку визначимося – хто є його суб'єктом управління у транскордонних відносинах. В такому випадку, вважаємо, що доречно розділити суб'єктів на ієрархічні рівні управління:

1. транскордонний мета-менеджмент: міжінтеграційні відносини на кордонних територіях між глобально-регіональними об'єднаннями (наприклад між Європейським і Євразійським союзом);

2. транскордонний мега-менеджмент: міжінтеграційні відносини всередині глобально-регіонального об'єднання (наприклад Європейський союз, Рада Європи, Асоціація європейських прикордонних територій);

3. транскордонний макро-менеджмент: міжінтеграційні відносини на рівні його окремих макро-національних одиниць (наприклад Вишеградська четвірка);

4. транскордонний мезо-менеджмент: міжінтеграційні відносини на рівні окремих макро-регіональних одиниць (наприклад Закарпатська обласна рада є членом Європейського об'єднання територіального співробітництва «ТІСА»);

5. транскордонний мікро-менеджмент: міжінтеграційні відносини на рівні окремих локальних одиниць (підприємств, установ, організацій будь-якої форми власності), які знаходяться в умовній інтеграції через форми індустріальних транскордонних парків, бізнес інкубаторів, спільних підприємств і т.д. – створюють кінцевий ціннісний продукт / додану вартість для суспільного споживання, заради якого і формувалась економічна політика на вищих рівнях транскордонного менеджменту.

Економічна категорія «прикордонний менеджмент» відрізняється тим, що не охоплює відносини прямих дій між учасниками прикордонних ринків у транскордонному просторі, але опосередковано взаємодія може відбуватися та впливати на економічні явища та процеси для окремо взятого суб'єкта господарювання. Найбільшого свого відображення дану концепцію можна дослідити на рівні мікро-менеджменту. Наприклад, відколи у Словаччині для українських абітурієнтів створили умови безкоштовного навчання, то у прикордонних вузах України значно скоротилася чисельність українців охочих вступати, натомість у Кошицьких та Пряшівських університетах українських студентів значно побільшало. Це явище призвело до того, що в українських вузах зменшилася кількість студентів, що вплинуло на реорганізацію / закриття деяких профільних кафедр, факультетів, а то й інститутів загалом. Тобто, українські викладачі отримали суттєвий конкурентний вплив із прикордонних територій сусідніх країн, що відобразилося на скороченні заробітної плати, а в деяких випадках і звільнень. У той же час, кмітливі прикордонні менеджери зіткнувшись з конкуренцією почали розробляти оборонні стратегії у формі проведення викладачами вузу різноманітних безкоштовних тренінгів для старшого покоління по відповідних напрямках спеціальностей, активне просування вищого навчального закладу у соціальних мережах фейсбук та інстаграм (сторіси, відео, фотографії на тему дозвілля, навчання, закордонні гранти). Інший приклад може бути заповнення представниками малих торгових магазинів за допомогою прикордонної торгівлі стелажів закордонною продукцією, що підвищило їх

конкурентоспроможність по відношенню до українських мереж супермаркетів із вітчизняними товарами.

Відповідно, різниця концепції прикордонного менеджменту до транскордонного полягає у тому, що тут менеджери стикаються з могутньою конкуренцією із закордонного ринку, і всі стратегії та механізми вистійти лягають на їх плечі. Про що не скажеш про транскордонних менеджерів, які посилюють стратегії розвитку організацій на основі окремих сильніших сторін кожного учасника створюючи інтеграційну синергію, тим самим впливаючи на прикордонних менеджерів, що змінює економічне середовище прикордонного регіону загалом (для прикладу Закарпатський угорський інститут – лівова частина фінансування і склад президії належать Дебреценському університету (Угорщина), завдяки чому даний заклад значно конкурує по рівню оплати праці для викладачів і безкоштовному навчанню для всіх українських студентів по відношенню до інших закладів регіону).

Таким чином, можемо узагальнити, що *транскордонний менеджмент як вид діяльності* – це система, яка пов'язана з явищами та процесами по переплетенню господарських зв'язків між суб'єктами прикордонних територій суміжних держав на ієрархічних рівнях горизонтальної та / або вертикальної взаємодії, що призводить до зростання доданої вартості під час виробництва матеріальних та / або нематеріальних благ, які несуть важливу цінність для споживачів даних прикордонних економічних підсистем чи міжнародних економічних систем в глобальному контексті. У вужчому розумінні, транскордонний менеджмент – це перехресна взаємодія прикордонних менеджерів залежно від рівня їхньої інтеграції у внутрішній транскордонний механізм, що дозволяє створювати ціннісний продукт споживчого користування.

*Транскордонний менеджмент як науковий напрямок* – це економічна концепція, в основі якої вивчаються механізми формування транскордонних відносин між гравцями прикордонних територій сусідніх держав та методи й інструменти подальшого їх управління з метою досягнення позитивних результатів у діяльності даної економічної системи.

*Прикордонний менеджмент як вид діяльності* – це відокремлена мікроекономічна система, в якій суб'єкт господарського механізму під впливом факторів внутрішнього та зовнішнього (за кордонного) середовища, повинен представити на ринок ціннісний конкурентний продукт.

*Прикордонний менеджмент як науковий напрямок* – це економічна концепція, в основі якої вивчаються механізми формування господарської мікро-системи, методи й інструменти її управління, діяльність якої приносить найвищу цінність для споживачів внутрішнього ринку по відношенню до аналогових продуктів внутрішнього та / або транскордонного виробництва.

Важливо зауважити, що запропоновані визначення досліджуваних категорій не є ідеально відшліфованими, так як це залежатиме від деталізації відповідного напрямку галузі економіки, в якій здійснюють свою діяльність менеджери організацій.

А тому, важливо розуміти сутність та відмінність даних понять, так як це дозволяє у подальших дослідженнях залежно від прикордонної чи транскордонної приналежності мікросистеми, – правильно вибудовувати механізми менеджменту організацій (залежно від виду економічної діяльності) у системі транскордонних відносин.



# МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: [www.msu.edu.ua](http://www.msu.edu.ua)

E-mail: [info@msu.edu.ua](mailto:info@msu.edu.ua), [pr@mail.msu.edu.ua](mailto:pr@mail.msu.edu.ua)

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>